

Приватний вищий навчальний заклад
«Медико-Природничий Університет»

м. Миколаїв

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна	Правознавство
Освітньо-професійна програма	Медсестринство
Освітньо-професійний ступінь	бакалавр
Спеціальність	I5 «Медсестринство»
Галузь знань	I «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»
Статус дисципліни	Обов'язкова
Форма навчання	Очна
Рік навчання/семестр	I рік, семестр 2
Кількість кредитів ЄКТС/ Обсяг	Кредитів 3 усього годин 90 лекції 20 семінарські 16 самостійна робота 54
Викладач III	Половченя А.Б.
Е-mail, контактний телефон викладача	
Посилання на сайт	
Консультації	За графіком впродовж навчального року
Анотація до курсу	<p>Правознавство на всіх рівнях і в усіх своїх структурних елементах забезпечує, перш за все, примноження нового знання про право як основний регулятор суспільних відносин, що являє собою систему загальнообов'язкових, формально визначених, встановлених чи санкціонованих державою правил поведінки, регулюючих найважливіші суспільні відносини посередництвом правових норм .</p> <p>Правова норма – це формально визначене, сформульоване або санкціоноване державою загальнообов'язкове правило поведінки загального характеру, реалізація якого забезпечується державними примусовими заходами.</p>
Мета та завдання курсу	<p>Метою навчальної дисципліни “Правознавство” є засвоєння студентами основних теоретичних положень і понять національного права України, розуміння ними Конституції та чинного законодавства України, закономірностей побудови правової держави, формування в них високого рівня правової свідомості та правової культури, вміння тлумачити і правильно застосовувати нормативноправові акти у практичній медичній діяльності, грамотно оцінювати юридичні факти,</p>

вільно орієнтуватися в сучасному правовому полі.

Завдання навчальної дисципліни — надати студентам систематичні знання з юридичних наук. Засвоєння специфічної фахової термінології, певного правового мінімуму знань з конституційного, цивільного, сімейного, трудового, адміністративного, кримінального, медичного права України — неодмінна передумова майбутньої професійної діяльності фахівця в обставинах сучасного економічного життя.

Після вивчення дисципліни *студенти повинні знати:*

- головні загальнотеоретичні поняття галузей цивільного, трудового, сімейного, адміністративного, господарського та кримінального права, їх тлумачення та категорії;
- завдання, мету та основні положення (принципи), відповідно до яких здійснюються цивільні, трудові, сімейні, адміністративні, господарські, медичні та кримінальні правовідносини в Україні;
- основні правила та процедури прийняття рішень та складання для їх закріплення відповідних документів з усіх питань, що виникають під час їх розгляду.

Студенти повинні вміти:

- своєчасно та правильно виявляти, перевіряти та оцінювати докази та фактичні обставини, які виникають у процесі практичної роботи та життя;
- правильно вибирати та аналізувати правові норми в процесі їх фактичного застосування;
- приймати законні, обґрунтовані та доцільні рішення з усіх питань, які виникають повсякденно в реальному житті;
- набути твердих навичок з використання отриманих знань у стандартних ситуаціях — під час виконання вправ, розв'язання задач, аналізу навчальних тестів, що дасть змогу орієнтуватися в реальних життєвих ситуаціях і приймати правильні рішення.

Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Правознавство» у здобувача освіти будуть сформовані наступні компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері медсестринства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні:

ЗК 01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 03. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 05. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК 10. Здатність приймати обґрунтовані рішення

Спеціальні:

СК 01. Здатність застосовувати професійні та правові стандарти в повсякденній професійній практиці.

Зміст курсу

№ з/п	ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ	Кількість годин
1	Тема 1. Основи теорії держави і права	2
2	Тема 2. Основи конституційного права України	4
3	Тема 3. Основи цивільного права України	2
4	Тема 4. Основи трудового права України	2
5	Тема 5. Основи кримінального та кримінально-процесуального права України	2
6	Тема 6. Основи сімейного права України	2
7	Тема 7. Основи інтелектуальної власності	2
8	Тема 8. Правоохоронна та судова системи України	4
	Усього:	20
№ з/п	ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	Кількість годин
1	Тема 1. Основи теорії держави і права	2
2	Тема 2. Основи конституційного права України	2
3	Тема 3. Основи цивільного права України	2
4	Тема 4. Основи медичного та військового права України	2
5	Тема 5. Основи кримінального та кримінально-процесуального права України	2
6	Тема 6. Основи трудового права України	2
7	Тема 7. Основи сімейного права України	2
8	Тема 8. Правоохоронна та судова система України	2
	Усього:	16
№ з/п	ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	Кількість годин
1	Тема 1. Основи теорії держави і права	6
2	Тема 2. Основи конституційного права України	6
3	Тема 3. Основи цивільного права України	6
4	Тема 4. Основи трудового права України	6
5	Тема 5. Основи кримінального права України	6
6	Тема 6. Основи сімейного права України	6
7	Тема 7. Основи інтелектуальної власності	8
8	Тема 8. Правоохоронна та судова системи України.	8
	Усього:	58

Пререквізити	Для вивчення курсу здобувачі потребують базових знань з історії та культури України; основ економічних знань; української мови та інших дисциплін, які формують загальні та фахові компетентності.
Кореквізити	Навчальні дисципліни: БЖД; охорона праці
Постреквізити	Післядипломне навчання та також закладає фундамент для подальшого засвоєння здобувачами

	знань та вмінь з циклу дисциплін професійної та практичної підготовки за освітнім ступенем магістр
Методи навчання	Для формувань умінь та навичок застосовуються такі методи навчання: - вербальні (лекція, пояснення, розповідь); - наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація); - самостійна позааудиторна (індивідуальна) робота здобувачів
Засоби діагностики	письмовий тестовий контроль - усне індивідуальне опитування - індивідуальне завдання
Засоби контролю	поточний контроль, підсумковий контроль – (залік)
Перелік практичних навичок та вмінь до вивчення курсу	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Бути ознайомленим з законодавством, класичними зразками літератури, а також роботами вітчизняних і зарубіжних дослідників суспільства.. 2. Засвоїти основні поняття правознавства. 3. Оволодіти інформаційним мінімумом науки про права людини (факти, дати, персоналії, відкриття тощо). 4. Уміти застосовувати політико-правовий, історико-аналітичний підхід, соціологічний метод при оцінці розвитку народу України в різні епохи. 5. Використовувати знання з основ правознавства для професійного вдосконалення і самовиховання. 6. Оволодіти методикою дослідницької роботи. 7. Навчитися працювати з законодавчою базою, довідковою літературою, скласти бібліографію по темі. 8. Аналізувати першоджерела, реферувати, аналізувати і узагальнювати наукову літературу. 9. Формулювати проблему, мету і висновки дослідження. 10. Виступати перед аудиторією, вести дискусію 11. Зрозуміти загальні закономірності розвитку правових знань у людському суспільстві на етапах його історичного розвитку. 12. Аналізувати і конспектувати писемні джерела з правових знань. 13. Оцінювати значення подій в розвитку суспільства відповідно до правових норм. 14. Знати головні директивні документи з реформування системи освіти України і особливості їх реалізації в регіоні. 15. Працювати з довідковою літературою. 16. Знати головні директивні документи з реформування системи освіти України і особливості їх реалізації в регіоні. 	
Перелік питань до підсумкового контролю вивчення курсу	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Назвіть основні історичні джерела нормативного регулювання суспільних відносин з інтелектуальної власності. 2. Назвіть джерела права інтелектуальної власності. 3. Визначте поняття права інтелектуальної власності. 4. Назвіть основні підходи визначення права інтелектуальної власності. 5. Визначте співвідношення права інтелектуальної власності із правомвласності на річ. 6. Що таке творчість? Назвіть основні групи результатів творчої діяльності. 7. Назвіть основні види права інтелектуальної власності. 8. Що таке авторське право? Його основні ознаки. 9. Що таке патентне право? Його основні ознаки. 10. Визначте співвідношення авторського права та патентного права. 11. Протягом якого строку діє авторське право? 12. Що таке суміжні права? Їхні основні ознаки. 13. Визначте систему державної охорони та захисту права інтелектуальної власності. 	

14. Поняття права промислової власності?
15. Що відноситься до джерел права промислової власності?
16. Які ви знаєте об'єкти права промислової власності?
17. Хто є суб'єктом права промислової власності?
18. Дайте характеристику етапів отримання патенту?
19. Який строк дії деклараційного патенту?
20. Які ви знаєте права та обов'язки патентоволодільця?
21. Підстави недійсності патенту.
22. Випадки припинення дії патенту.
23. Поняття, ознаки та функції держави.
24. Основні теорії походження держави.
25. Поняття, ознаки та функції права.
26. Система права та її структура, норма права.
27. Джерела права.
28. Правовідносини.
29. Правопорушення, юридична відповідальність.
30. Праця – соціально-економічний базис розвитку суспільства.
31. Предмет та метод трудового права.
32. Поняття трудового права як провідної галузі права.
33. Функції і система трудового права.
34. Трудове право у системі споріднених галузей права.
35. Поняття, ознаки та класифікація принципів трудового права

Політика курсу

Навчальна дисципліна «Правознавство» є обов'язковою дисципліною для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Медсестринство» спеціальності І5 Медсестринств.

При вивченні навчальної дисципліни «Правознавство» є обов'язковою дисципліною для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Медсестринств» здобувач виконує завдання згідно з навчальним планом та у відповідності до програми силабусу, що включають відвідування практичних занять, опрацювання інформаційних джерел та літератури, підготовку до занять, підготовку презентацій.

Запізнені завдання (письмові роботи). Здобувачам вищої освіти, які вчасно не мають можливості скласти домашні завдання викладач надає можливість для їх повторного виконання й складання у визначеним ним термін.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи здобувачів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної не доброчесності. Виявлення ознак академічної не доброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять. Відвідувати усі види навчальних занять; вчасно інформувати деканат про неможливість відвідувати навчальні заняття, складати (перескладати) екзамени, заліки тощо через поважні причини; подати підтверджувальні документи, що засвідчують поважну причину, яка унеможливила відвідування навчальних занять, складання (перескладання) екзаменів, заліків тощо; ліквідувати академічну заборгованість у встановлені терміни.

Література. Уся література, яку здобувачі вищої освіти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Політика оцінювання курсу

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-трансферною системою здійснюється шляхом поточного, модульного, підсумкового (семестрового) контролю за 200-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ЄКТС та національною

шкалою оцінювання.

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань (заліку).

Форма поточного контролю – усне опитування, тестування на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань.

Періодична форма контролю – виконання комплексних контрольних робіт, розробка проектів, колоквиуми, творчі роботи.

Форма підсумкового контролю – залік на основі суми балів набраних за кожний кредит та складання власне заліку.

Критеріями оцінювання є:

а) при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мови; впевненість, емоційність та аргументованість; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

б) при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи; підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки.

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-трансферною системою здійснюється шляхом поточного, кредитного та підсумкового (семестрового) контролю за 100- бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного і підсумкового контролю знань та власне складання іспиту.

Форма поточного контролю – усне опитування, тестування на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань.

Періодична форма контролю – виконання комплексних контрольних робіт, розробка проектів, колоквиуми, творчі роботи.

Форма підсумкового контролю – іспит та складання власне іспиту.

Критеріями оцінювання є:

а) при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладення, культура мови; впевненість, емоційність та аргументованість; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки;

б) при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання; цілісність, систематичність, логічна послідовність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи; підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки.

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування. Загалом здобувач може отримати за даний блок – 60 балів. Критерії оцінювання:

5 балів – в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.

4 бали – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.

2 бали – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому

суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

1 бал – частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

За **блок самостійної роботи** можливо отримати 60 балів. Критерії оцінювання:

19-20 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.

13-18 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.

5-12 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.

1-4 бали – частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

За **залік** можна отримати 80 балів – це надати відповіді на 4 запитання по 5 балів кожне:

9-10 балів отримують здобувачі, які повно та ґрунтовно розкрили теоретичне питання, використавши при цьому не лише обов'язкову, а й додаткову літературу.

6-8 балів отримують здобувачі, які в цілому розкрили теоретичне питання, однак не повно і допустивши деякі неточності. При цьому не використав на достатньому рівні обов'язкову літературу.

4-5 бали отримують здобувачі, які правильно визначили сутність питання, але розкрили його не повністю, допустивши деякі незначні помилки.

3-2 бали отримують здобувачі, які правильно визначили сутність питання, розкривши його лише частково і допустивши при цьому окремі помилки, котрі не впливають на загальне розуміння питання.

1 бал отримують здобувачі, які правильно визначили сутність питання, недостатньо або поверхово розкривши більшість його окремих положень і допустивши при цьому окремі помилки, які частково вплинули на загальне розуміння проблеми.

0 балів отримують здобувачі, які частково та поверхово розкрили лише окремі положення питання і допустили при цьому певні суттєві помилки, котрі значно вплинули на загальне розуміння питання.

Загалом отримані бали сумуються, оцінювання знань здобувачів проводиться за національною шкалою та шкалою ЄКТС таким чином:

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всівиди навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
180 – 200	A	відмінно	

165 - 179	B	добре	зараховано
150 - 164	C		
135 - 149	D		
120 - 134	E	задовільно	
70 - 119	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1 - 69	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

Основна:

1. В.О. Ананьїн. Правознавство. Курс лекцій. Навчальний посібник. Електронний ресурс. Київ : ІСЗІ КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. – 267 с.
<https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/190e05a8-e6b1-4321-982c-a79c111dd832/content>
2. О.О. Грін . Основи медичного права. Альбом схем: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Ужгород: Видавництво ФОП Сабов А.М., 2020. – 50 с.
https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3FMB_Pravo/Medychne-pravo.pdf
3. Правознавство: навчальний посібник, за заг. ред. С.В. Петкова. – Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2020. – 360 с.
<https://duan.edu.ua/images/staff/departments/law/Files/pravoznavstvo.pdf>
3. Волошкевич Г.А., Джолос С.В., Дробот Ж.А. Правознавство: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Черкаського національний університет ім. Богдана Хмельницького, Черкаси, 2019. 686 с.
<https://eprints.cdu.edu.ua/1977/1/pravozn21.04.pdf>
4. С.Г. Стеценко, В.Ю. Стеценко, І.Я. Сенюта. Медичне право України: підручник. К.: Всеукраїнська асоціація видавців - Правова єдність, 2008.- 507 с.
<https://medcoledg.ucoz.ru/Likspr/pravo/medpravoua2008.pdf>

Допоміжна

1. Карпунов В.М., Загоруй І.С., Сікілінда О.І. Правознавство: Навч. посіб.— Луганськ, 2006. — 712 с.
2. Керецман В.Ю., Семерак О.С. Правознавство: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2002. — 400с.
3. Правознавство: Навч. посіб. / заг. ред. С.М. Тимченко, Т.О. Коломоєць. — К. : Істина, 2007. — 480 с.
4. Правознавство: Навч. посібник / за ред. Р.І. Кондратьєва. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 488с. 5. Правознавство : навч. посіб. / С. В. Дрожжина [та ін.] ; за ред. С. В. Дрожжиної. - К. : Знання, 2010. - 350 с.
5. Правознавство: Підручник / відп. ред. О.В. Дзера. — К. : Юрінком Інтер, 2008. — 848с.
6. Правознавство: Підручник / за ред. В.В. Копейчикова. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 736с.
7. Правознавство: Підручник / за ред. В.Ф. Опришка, Ф.П. Шульженка. — К.: КНЕУ, 2003. — 767с.
8. Рубан В.В. Правознавство. 250 задач з трудового права: [посібник]. — Х.: Основа, 2007. — 112 с.
9. Шульга П.В. Основи правознавства. Навч. посібник. — К.: Атіка. - 2011.- 424 с.

Додаткова література

1. Адміністративне право України: Підручник / за ред. Т.О. Коломоєць. — К.: Істина, 2009. — 475с.
2. Галянтич М.К. Житлове право України: Навч. посібник. — К.: Юрінком Інтер, 2007. — 498с.
3. Екологічне право України. Академічний курс: Підручник / заг. ред. Ю.С. Шемшученко. — К.: Юридична думка, 2008. — 720с.
4. Жмура І. М. Правознавство. Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення :

- кредитно-модульна система орг. навч. процесу : для студ. всіх напрямів підготов. / І. М. Жмура ; Нац. ун-т вод. госп-ва та природокористування. - Рівне : НУВГП, 2010. - 354 с.
5. Земельне право України. Академічний курс: Підручник. — К.: Ін Юре, 2008. — 593с.
 6. Зюнькін А.Г. Фінансове право: Навч. посібник. — К.: Персонал, 2008. — 561с.
 7. Коментар до Конституції України. — К., 1996. — 377 с.
 8. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / за ред. М. І. Мельника, В.А. Клименка. — К.: Атіка, 2008. — 375с.
 9. Кримінальне право України. Загальна частина: Підручник / за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. — К. : Юрінком Інтер, 2007. — 496с.
 10. Курило М.П. Комерційне право : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. П. Курило, В. М. Завальний, М. В. Завальний ; Сум. нац. аграр. ун-т. - Суми : Університетська книга, 2011. - 238 с.
 11. Кухарев О. Є. Спадкове право України : навч.-практ. посіб. / Кухарев О. Є. - К. : "Правова єдність", всеукр. асоц. видавців, 2011. - 221 с.
 13. Мацелик М.О. Фінансове право : навч. посіб. / М. О. Мацелик, Т. О. Мацелик, В. А. Пригоцький ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. В. К. Шкарупи. - К. : Знання, 2011. - 816 с.
 14. Осауленко О.І. Загальна теорія держави і права: Навч. посібник. — К.: Істина, 2007. — 336 с.
 15. Правознавство : навч. посіб. - О. : ОРІДУ НАДУ, 2010. - 250 с.
 16. Сімейне право України: Підручник / заг.ред. В.П. Мироненко. — К.: "Правова єдність", 2008. — 477с.
 17. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. — К.: Юрінком Інтер, 2006. — 688 с.
 18. Трудове право України: Академічний курс: Підручник / за ред. П.Д. Пилипенка. — К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2007. — 536с.
 19. Цивільне право України. Академічний курс: Підручник: У 2 т. / заг. ред. Я.М. Шевченко. — К.: Видавничий дім "Ін Юре", 2006. — Т.1: Загальна частина. — 696с.
 20. Цивільне право України. Загальна частина / за ред. І.А. Бірюкова Ю.О. Заїки. — К.: КНТ, 2008. — 478с.
 21. Чвалюк А. М. Правові основи формування державного бюджету України : [монографія] / А. М. Чвалюк ; Донец. ун-т економіки та права. - К. : КНТ, 2011. - 219 с.
 22. Чушенко В.І., Заєць І.Я. Конституційне право України: Підручник. — К.: Ін Юре, 2007. — 485с.
 23. Шляхтун П. П. Конституційне право України: Підручник. — К.: Освіта України, 2008. — 592с. 1

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року.
2. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 року.
3. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.03.2003 року // Офіційний вісник України. — 2003. — № 11.
4. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 р.
5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. — 2003. - № 18. — Ст. 144.
6. Житловий кодекс Української РСР від 30 червня 1983 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1983. — додаток до № 28. — Ст. 573.
7. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001р. // Урядовий кур'єр. — 2001. — 15 листопада.
8. Кодекс законів про працю України: за станом на 15 квітня 2006 р. — Офіц. вид. — К.: Атіка, 2006. — 104 с.
9. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради. — 2001. — № 25-26.- Ст.131.
10. Кримінально-процесуальний кодекс України від 30.04.2012 р.
11. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. — 1984. - Додаток до N 51. - Ст.1122 (ст. 265).
12. Митний кодекс України від 11 липня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2002. - №

38-39. – Ст. 288.

13. Про адвокатуру: Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 9. — Ст. 62.

14. Про громадянство України: Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України.-2001.- № 13.- Ст. 65.

15. Про прокуратуру: Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 53. — Ст. 793.

Інформаційні ресурси

1. <http://portal.rada.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Верховної Ради України.

2. <http://kmu.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.

3. <http://ccu.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України.

4. <http://president.gov.ua> - Офіційний веб-сайт Президента України.

5. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».

6. <http://www.osvita.org.ua/> - Освітній портал

7. <http://studrada.com.ua/libonline> - Центральний юридичний портал України